

LA CONFLUENȚA DINTRE CULTURĂ, ARTĂ ȘI CERCETARE DR. HAB. AURELIAN DĂNILĂ LA 70 DE ANI

Născut la 19 ianuarie 1948 în satul Frumoasa, Călărași.
Domeniul de cercetare: istoria muzicii naționale, teatrul liric.
Doctor habilitat în studiul artelor (2009), profesor universitar (2014). Membru al Academiei Europene de Științe și Arte din Salzburg, Austria (2013).

Recent, la Academia de Științe a Moldovei a avut loc o manifestare științifică, prilejuită de sărbătorirea septuagenarului Aurelian Dănilă, doctor habilitat, profesor universitar, membru activ al Academiei Europene de Științe și Arte. La o astfel de aniversare este inevitabil recursul la Curriculum Vitae. În intenția de a pune în evidență personalitatea omagiatului, vom încerca să integram trecutul cu prezentul, pornind de la preceptul că în viitor se investește prin conservarea memoriei trecutului, care deschide perspectiva de a privi și în viitor. Menționăm de la bun început că pe Aurelian Dănilă nu l-am cunoscut din postura unui coleg de generație. L-am cunoscut acum paisprezece ani, la Academia de Științe, fiindu-mi coleg în același domeniu al cunoașterii, unde își desfășoară până în ziua de azi activitatea de cercetător științific în cadrul Secției Arte audiovizuale a Institutului Patrimoniului Cultural. Anume din această optică intenționăm să-i schițăm o imagine a personalității, receptată în lumina faptelor și activităților sale, care, în esență, îi definesc profilul identitar.

În orizontul multiplelor preocupări, s-a manifestat ca o figură ieșită din comun, dotată cu calități distincte. Câteva componente relevante caracterizează prestația sa, situându-l în șirul spiritelor tenace – om de cultură vrednic, interpret-instrumentist talentat, pedagog înzestrat, cercetător științific prolific, manager de succes, fapt ce demonstrează că aria desfășurată a ocupațiilor pune în evidență vocația unei personalități de vastă capacitate intelectuală. Cumulate de o singură persoană, aceste tipuri de preocupări au lăsat o amprentă pronunțată în viața culturală și științifică a țării.

Înclinația pentru arta muzicală a descoperit-o timpuriu, odată cu sensibilizarea capacității de a mânui instrumentele muzicale, pentru ca mai apoi să fie admis la studii la Școala medie specializată de muzică „Eugen Coca”, cu sediul în Chișinău (1958–1965), actualmente Liceul Muzical „Ciprian Porumbescu”, unde a făcut primii pași pentru însușirea tehnicii interpretative la specialitatea *Clarinet*.

Mai apoi, a promovat concursul de admitere la Institutul de Stat al Artelor „Gavriil Musicescu”. În această instituție s-a format ca interpret profesionist în *Clasa de clarinet* a ilustrului pedagog Eugen Verbețchi (1965–1970), studiind și abordând marea majoritate a genurilor și formelor de muzică academică din literatura universală și națională: concerte instrumentale, sonate, muzică de cameră, creații de formă mică, de divertisment etc.

Ulterior, în cariera artistică se manifestă în diferite calități și ipostaze ale vieții muzicale din țară și de peste hotare, acolo unde a considerat că muzica poate aduce bucurie și edifica spiritele înalte. A evoluat ca interpret în fața spectatorilor din Australia, Estonia, Germania, România, Rusia. S-a aflat, astfel, o bună perioadă de timp în compania muzicii, a colegilor de breaslă, a dirijorilor, organizațiilor concertistice și/sau de spectacol, de creație, a cercurilor de specialitate.

S-a produs în postura de clarinetist și pe scenele de concert din Republica Moldova – în Sala cu Orgă, în studio, în emisiuni radio și TV, având alături muzicieni consacrați, de înaltă performanță artistică,

precum pianistii Serghei Covalenco, Maria Cuciuc, clarinetistul Simion Duja, dirijorii Gheorghe Mustea, Alexandru Samoilă, Alexei Bojoncă.

A făcut înregistrări de radio, televiziune și discografice cu mai multe creații instrumentale, fiind acompaniat de binecunoscuta Orchestră Simfonică Națională a IPNA Compania „Teleradio-Moldova”, condusă de maestrul Gheorghe Mustea, cvartetul „Ana-Cvartet”, arta sa interpretativă fiind gravată pe disc. Ne referim, în primul rând, la CD-urile pe care au fost imprimate *Concertul* pentru clarinet și orchestră (A-dur, KV 622), *Cvintetul* pentru clarinet, 2 viole, viola și violoncel (A-dur, KV 581), *Trio* pentru pian, clarinet și violă (Es-dur, KV 498) de W. A. Mozart, *Trio* pentru clarinet, violă și pian de M. Glinka, *Concertul nr. 1* pentru clarinet și orchestra (f-moll, op. 73) de C. M. von Weber, *Trio* pentru clarinet, violoncel și pian (op. 11) de L. van Beethoven, *Konzertstück nr. 1* (op. 113) și *Konzertstück nr. 2* (op. 114) pentru două clarinete și pian de F. Mendelssohn-Bartholdy în duet cu S. Duja.

În afară de arta interpretativă, o preocupare aparte a constituit-o comentarea fenomenului muzical. Timp de 12 ani (1967–1979) Aurelian Dănilă a activat în cadrul Comitetului de Stat pentru Radiodifuziune și Televiziune al RSSM în calitate de redactor, redactor superior, redactor-șef adjunct, redactor-șef al redacțiilor literar-muzicale și muzicale. În această postură a inițiat, iar în cea de producător artistic a realizat mai multe emisiuni radio și TV, printre care „Revista melomanului”, „Ora melomanului”, „Cronica vieții muzicale”, „Telefilmoteca muzicală”, „Pentru magnetofonul dumneavoastră”, „Vitrina muzicală”, „Un cântec pentru tine”, promovând creația sonoră din literatura muzicală națională și universală. Gama tematică a emisiunilor realizate a cuprins diferite ipostaze temporale ale istoriei muzicii, în care au fost prezente muzica barocului a compozitorilor A. Vivaldi, J. S. Bach, G. Fr. Händel, T. Albinoni, J.-Ph. Rameau, H. Purcell, a clasicismului – Fr. J. Haydn, Ch. W. Gluck, W. A. Mozart, L. van Beethoven, a romantismului – creația lui Fr. Schubert, F. Mendelssohn-Bartholdy, R. Schumann, C. M. von Weber, F. Chopin, A. Dvořák, B. Smetana, E. Grieg, M. Glinka, P. Ceaikovski etc., nu în ultim rând, muzica contemporană a compozitorilor S. Rahmaninov, D. Șostakovici, A. Hacıaturian, A. Berg, K. Penderecki, A. Honegger, Fr. Poulenc, P. Hindemith, precum și mesajele sonore ale muzicii naționale, semnată de Șt. Neaga, E. Coca, S. Lobel, E. Doga, S. Buzilă ș.a. O atenție deosebită a acordat promovării pe postul național de radio a creației muzicale a tinerilor compozitori autohtoni: T. Chiriac, I. Macovei, Gh. Mustea, C. Rusnac, P. Rusu, V. Verhola ș.a.

O altă caracteristică specifică a vieții lui Aurelian Dănilă este numărul impresionant al pozițiilor manageriale pe care le-a deținut în instituții de cultură, de creație, științifice și de stat. Registrul său de realizări este atât de încărcat, încât atrage aprecierea cuvenită prin cantitatea acumulărilor de către o singură persoană.

Aflându-se o perioadă de timp (anii 1981–1984) în cadrul Teatrului Național de Operă și Balet și deținând funcția de director general, a avut misiunea de a coordona, organiza și asigura condițiile necesare pentru buna desfășurare a procesului de creație în prestigiosul așezământ, activitate prin care a urmărit și i-a reușit să direcționeze această instituție emblematică a culturii naționale către o finalitate anume – producerea de valori estetice, artistice, spirituale, culturale, difuzarea, promovarea acestor valori și punerea lor în circuitul artistic național și internațional. Împreună cu staff-ul artistic a asigurat un climat organizațional favorabil pentru personalul de creație, a promovat repertorii noi, reușind să transforme opera națională într-o instituție lirică dinamică, de înaltă performanță profesională și bine cotate în spațiul cultural din fosta URSS. În perioada aflării sale în funcția menționată au fost montate creații lirice noi – operele *Forța destinului*, *Aida*, *Bal mascat* de G. Verdi, *Vivat, Maestro!* de G. Donizetti, *Turandot* de G. Puccini, baletele *Luceafărul* de E. Doga, *Antoniu și Cleopatra* de E. Lazarev, au fost întreprinse turnee artistice în marile centre culturale unionale. După turneul din 1983 de la Moscova, instituția a primit titlul de „Teatru academic”. În perioada 1984–1988 a fost prim-vice-ministru al Culturii, iar în 1995–1997 – prim-vice-ministru al Afacerilor Externe al Republicii Moldova.

În perioada 2002–2004 s-a aflat în funcția de rector al Universității de Stat a Artelor, demonstrându-și capacitatea de om al acțiunii. La inițiativa sa, instituția a obținut un nou statut, fiind transformată în Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice. În calitate de manager, orientează procesul instructiv-didactic în direcția învățământului artistic formativ, cu explorarea componentelor cognitive, aptitudinale, atitudinale, integrative, activitate apreciată de colegii din Academie, precum și de Consiliul Rectorilor din Republica Moldova. Pentru eficientizarea procesului instructiv-didactic și în vederea creșterii nivelului de predare-învățare, pregătirii viitorilor muzicieni, a susținut re-actualizarea metodologiei de predare a unor discipline muzical-teoretice pentru o pregătire mai calitativă a tinerilor compozitori, muzicologi, dirijori și interpreți, fapt ce a stimulat elaborarea de către corpul profesoral-didactic a unor programe de studii noi.

Din 2010 a deținut și mai deține funcții importante în organizații și structuri științifice academice – director al Institutului Patrimoniului Cultural (2010–

2013), mai apoi coordonator al Secției Științe Umanistice și Arte (2013–2015), membru al Adunării Generale a Secției Științe Umanistice și Arte, membru al Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică, membru al Asambleei Academiei de Științe a Moldovei (2012–prezent).

În decursul a 12 ani s-a aflat în fruntea a două uniuni de creație – Uniunea Teatrală (2005–2009) și Uniunea Muzicienilor din Moldova (2012–2017), contribuind la formarea și valorificarea patrimoniului artistic național, la organizarea și desfășurarea numeroaselor activități cultural-artistice de anvergură, la protecția drepturilor sociale, a proprietății intelectuale și a intereselor profesionale ale membrilor săi, precum și la îmbunătățirea condițiilor pentru activitatea de creație a acestora. Din 2010 până în prezent este președintele Comitetului Internațional Delphic.

O preocupare esențială a lui Aurelian Dănilă rămâne activitatea didactică în domeniul învățământului artistic, pe care a început-o în anul 1970 în calitate de director al Școlii de muzică din orașul Ungheni, funcție pe care a exercitat-o până în anul 1971. După o pauză, în anul 2002 este invitat la Universitatea de Stat a Artelor, actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice. În decursul anilor, ține prelegeri în domeniul istoriei artei naționale și a artei interpretative, fiind titularul cursurilor universitare *Istoria teatrului muzical* și *Instrument special-Clarinet*. Unii dintre discipolii săi activează în prezent în medii artistice de prestigiu din lume: România, Rusia, Ucraina ș.a. Alții dețin grade științifice, distincții și titluri onorifice, făcând parte din orchestre și formații cunoscute: doctor în studiul artelor și culturologie Victor Tihoneac, șef de departament la AMTAP, artist instrumentist în Orchestra de Muzică Populară „Folclor”, doctor în studiul artelor și culturologie Traian Ichim, dirijor la Opera din Brașov, dirijor și coordonator muzical la Opera Națională Română din Iași. În anul 2013, domnului Aurelian Dănilă i s-a conferit titlul didactic de profesor universitar.

Pe terenul cercetării a pășit aflându-se în funcția de director al Teatrului de Operă și Balet din Chișinău, funcție care a constituit un prim impuls al dorinței sale de a studia istoria apariției și evoluției teatrului liric din țara noastră, arta vocală academică. Și-a propus valorificarea științifică și promovarea creației profesioniștilor autohtoni, mulți dintre aceștia fiind bine cunoscuți și apreciați în străinătate, mai puțin în țara lor de origine. Drept urmare, a elaborat lucrări de muzicologie, prin care a pus în evidență valoarea teatrului muzical din Basarabia, a operei din Chișinău, a unor figuri reprezentative ale scenei lirice din stânga Prutului, precum Lilia Amarfii, Alexandru Antono-

vschi, Elena Basarab, Nicolae Bașcatov, Maria Bieșu, Giacomo Borelli, Maria Cebotari, Anastasia Dicescu, Leon Donici-Dobronravov, Lidia Lipcovscaia, Tatiana Lisnic, Mihail Muntean, Valentina Savițchi, Eugen Ureche, Viorica Ursuleac, Sigismund Zalevski ș.a. A publicat zeci de studii și articole în Republica Moldova, România, Germania, Ucraina la tematica de referință. Menționăm, în mod special, cele două lucrări dedicate Mariei Cebotari – *Maria Cebotari în amintiri, cronici și imagini* (Chișinău, 1999) și *Maria Cebotari* (Chișinău, 2015), prin care autorul, cu documente inedite de arhivă, pune într-o lumină nouă figura enigmatică și cvasicunoscută până nu demult la ea acasă, a mării noastre artiste – cântăreață cu disponibilități vocale singulare, care a triumfat în peisajul operistic din prima jumătate a secolului al XX-lea, realizând roluri memorabile în teatrul liric universal. Nivelul excepțional al performanței „stelei rătăcitoare”, cum o numește semnatarul, este nuanțat și de faptul că soprana basarabeană „s-a impus în repertoriul mozartian în Austria, iar în cel straussian în Germania” (V. Cosma). Prin volumul *Opera moldovenească: Interpreți, roluri, spectacole* (Chișinău, 2013), semnată de Aurelian Dănilă, istoria operei din Moldova transpune în panoramă prin documente specifice, care oferă imaginea de ansamblu a artiștilor scenei lirice basarabene de la începuturi până în prezent, autorul creionând, cu probe concludente, tabloul operei de la Chișinău prin date și personalități.

Prin activitățile sale de creație, științifice, manageriale doctorul habilitat, profesorul universitar Aurelian Dănilă și-a construit o reputație solidă în mediul artistic și al cercetării, fiind prețuit ca un ambasador al artei și culturii Republicii Moldova, care i-a promovat și îi promovează în continuare imaginea departe de hotarele țării. Drept argument în acest sens îl constituie prestația sa științifică și artistică pe parcursul a circa 50 de ani de activitate. Sunt doar câteva considerente, aprecieri și rezultate ale omagiului, care ne-au sugerat titlul acestui demers.

Cu căldură sufletească, îi exprimăm domnului Aurelian Dănilă deferența noastră pentru ceea ce a realizat în cele șapte decenii de viață, pentru consecvența cu care a promovat valorile culturii, ale artei lirice naționale în țară și departe de hotarele ei. La popasul aniversar – cel al vârstei senioriale – ne bucurăm că avem prilejul să-l omagiem, dorindu-i cu sinceritate o binecuvântată viață lungă, putere de muncă, activitate ascendentă în deplină sănătate, excelență în cercetare, pe măsura capacității de reflecție și a experienței acumulate în folosul culturii, științei și societății cognitive.

Dr. hab. Victor GHILAȘ